

Осым къытфещэх, лъэпкъым нэIуасэ фэхъух

Блэкыгъэ зыгъепсэфыгъо мафэхэм къушхъэхэм къащесыгъэ осым зекю нахыбэ Адыгеим зэрищэллагъ. Кавказ къушхъэхэм, мэзхэм кымэфэ уахтэм ядэхагъэ зэзыгъэлэгъу зыштоигъуагъэхэм аш фэдэ амал ялагъ. Осыр зытырахыгъэ гъогу гъэкъэбзагъэхэмкіэ Партизанске гъэхъунэм нэсыгъэх.

Къушхъэ сыйджхэр ос за-
къех, мэзым хэт чыгхэм яку-
тамэхэр къехыгъэ осым къы-
рищэхыгъэх фэдэу къыпщхъу.
Зыфэдэ къэмыхъугъэ кымэ-
фэ пшысэм Адыгеим и Мые-
къопэ район ухещэ. Машинэкъэ
уэзеркъошт гъогухэм осыр аты-
рахыгъэу къушхъэхэм дэкло-
гъошу. Мэз пырыпцыум ухахъэ
пшоигъомэ, осрыкъо машинэхэм
уарытыхъхэмэ нахь йэрыфэгъу.
Гъэпсэфыгъэлэхэм зеклохэм
ащ фэдэ амалхэр къащараты.

Хъаджыкъю (Каменномост-
скэм) дэт зекю зыгъепсэфы-
плем ипащу Тхайшъэю Рустам
къызэриорэмкіэ, ом изытет
емылтытыгъэу гъэпсэфаклохэр
къафэкло. Тпэгъунэгъу шьо-
лъырхэм ямызакъоу, Моск-
ва, Санкт-Петербург, Татарстан
хъакъехэр къарэкъых. Адыгеим
зызьыгъэпсэфыгъэлэхэмэ
гъэшгъоныбэ ил. Кымэфэ зекю
гъогухэри зэфэшхъяфых. Ос-
рыкъо машинэкъэ къушхъэ лъэ-
гаплэм уэнэсыкъе, сурэт хъалэ-
мэтыр нэм къыкъиуцо. Адыгэ
чыгум идэхагъэ къилотыкъы-

гъуай. Ар пльэгъун, зэхэпшэн
фае! Адыгэм итарихъ, икульту-
ре хъакъехэм къафизыотыкы-
ре зекю гъогухэм япхырыщи,н
язэхэшэн ишыгъуэу пыльхэм
ащыш Къуныпэ Рустам:

— Къуае изыхырэ, лыр зы-
гъэгъурэ, шыкъепшынэм еорэ,
гъучыр зыгъэткүрэ — джащ
фэдэ лъэныкъохэр къыдыхэт-
лытээ зекю гъогухэр зэхэг-
гъукох. Сыда пломэ, тичыонс
идэхагъэ имызакъоу, Адыгеим
къихъэр хъакъехэм тишилъир
нэмькъхэм зэрлаткъирэр ядгээ-
шэнным, агу къидгъэнэжынным
ыуж тит. Гъукъэ Замудин иза-
къоми, ихъакъещ лъэпкъ куль-
турэм исаугъэт. Адыгэм итарихъ
къызхэнагъэр йорылуатэр ары.
Къэбарыжхэм ижырэ орэхэр
ягусэжъэу, мэкъамэр къизы-
щирэ лъэпкъ музыкальнэ лэмэ-
псымэри гъэфедагъэ зыху-
рэм, адыгэ культурэр ухэтми
къызэхэпшэшт. Арышь, а лъэ-
нъыкъом хэдгъэхъоным, этноту-
ризмэм зедгъэушомбгъуным
тыпиль.

(Икъеух я 2-рэ н. ит).

Ягъэхъагъэхэм талъэплъэ

Урысъем инеушрэ мафэ зыфэдэштыр зэллытыгъэу, пэщэнэгъэм мэхъанэу илэр къызыгурьоу ыкли ар дэгьюу зыгъэ-
цакъехэрэм альэнэыкъокъе зэхащэгъэ зэнэкъокъоу «Лидеры России» зыфиорэр тикъэралыгъо ятлонэрэу щырагъекъокъы.

**ЛИДЕРЫ
РОССИИ**
Всероссийский конкурс УПРАВЛЕНЦЕВ

Юфтхъабзэм пшъэрьльеу илэр
ыпекъе гъэхъэгъешуухэр зышын

амал зиэ пашхэр къыхэгъэ-
щыгъенхэр, ахэм йэпйэгъу
афэхуугъенхэр ары.

Блэкыгъэ ильесым егъепша-
гъэмэ, мыгъэ зэнэкъокъум зэ-
хъокъыныгъэ гъэнэфагъэхэр
фашигъэх. Ау мурадэу Юфт-
хъабзэм илэр эзы — зышээрэм
къышмыуцуу, ыпекъе гъэхъа-
гъэхэр зышын гүхэль зиэхэм
къэралыгъом ишүаагъэ аригъе-
кыныр ары.

Тыгъэгъазэм и 24-м «Лиде-

ры России» зыфиорэ зэнэ-
къокъум иящэнэрэ, аужырэ
лудзыгъэ (дистанционнэ) шы-
кълэм тет едзыгъор зераухы-
гъэм фэгъэхыгъэ брифинг зэ-
хащагъ.

Къыкъэлъыкъорэ уцу-
гъом къэу къыхэхъаштхэр Юфт-
хъабзэм къышаотагъэх.

Блэкыгъэ ильесым фэдэу
заочнэ шыкълэмкіэ анахь дэ-
гъоу зыкъэзэгъэлэгъуагъэхэр
федеральнэ шьолъирхэм ашы-
къошт финалныкъохэм ахэлэ-

жэштых. Къыблэ федеральнэ
шьолъырымкіэ Юфтхъабзэр
Ростов-на-Дону юшкъошт. Мэ-
заем и 8-м къыщыублагъэу и
11-м нэс заушетыщт. Аперэ

мафэм джыри зэ компьюте-
рымкіэ тестированиер акшт. Нэүжым мэфитлум къыкъоц
гъэорышэнным ылъэнэыкъокъе
амалэу алэкъэлъхэмкіэ зэнэ-
къокъум хэлажъэхэрэм зауш-
етыщт.

Блэкыгъэ ильесым егъэ-

шагъэмэ, мыгъэ финалны-
къом ихъагъэхэм япчагъэ хэ-
хуагъ. Мы ильесым ахэр нэ-
бгырэ 3294-рэ мэхъух, ильескэ
уздээлэбжьэмэ — 2691-рэ.

Зэфхъысыжхэм къызэра-
гъэлэгъуагъэхэмкіэ, зэнэкъокъум
ифиналныкъо Адыгеим илы-
къу 4 хэфагъ. Юфтхъабзэр зэ-
рэклорэм тылтыгъэлэшт, къэба-
рэу къытэклахъэхэрэм шьуа-
щыдгъэгъозшт.

(Тиккорр.).

Гупчэм и IoфшIэн ригъэжъагъ

2017-рэ ильесым икэухым бизнесым ыльэныкъокэ фэло-фашихэр зыщагъэцкээрэ Гупчэр Адыгэ Республикаем кызызэуахыгь. Лъэнкъо зэфэшхяафхэмкэ фэло-фашихэр зыгъэцкээрэ Гупчэм (МФЦ-м) ар хэхъэ. Мыекуапэ иурамэу Димитровым ыцэ зыхырэм тет Сбербанком и Адыгэ къутамэ ар епхыгъ ыкыи аш иунэ Гупчэр чэт.

Юридическе лицэхэм, унэе предпринимательхэм, предприниматель IoфшIэнир езыгъажье зыштоигъохэм мыш зыкыифагъэзэн альэкъыщт.

Къэралыгъо ыкыи муниципальне фэло-фашихэр, джааш фэдэу коммерческе организацихэм аххэрэе мыкъэралыгъо фэло-фашихэр предприниматель IoфшIэнир егъэжэгъэнымкэ ящыкIегъэшхэр мыш шафагъэцкэшт.

Адыгэ Республикаем IoфшIэнир ящы социальнэ хэхъонигъэмкэ и Министерстве кызызэритигъэмкэ, бизнесым ыльэныкъокэ фэло-фашихэр зыщагъэцкээрэ Гупчэр (ЦОУ) кызызэуахыгъэм кыщегъэжъагъе юридическе лицэхэм ыкыи унэе предприниматель-

хэм къэралыгъо фэло-фаши 123-рэ афагъэцкэларь, уччэжэгъу 59-рэ афэхъугъэх. Мы пчагъэхэм къашыхъаты Гупчэр цыфхэм зэряшкагъэхэр.

Шъугу къэдгээкIыжын, Адыгэим и Лышихъэу Къумпъыл Мурат Адыгэ Республикаем и Къэралыгъо Совет — Хасэм фильэхыгъэхээ Джэпсалзэм кызэрэшиорэмкэ, лъэпкэ проектын кыдыхэлтигъэхэрэй ильэситум къыкIоцI бизнес цыкIум ыкыи гурытым IэпыIэгъу афэхъугъэнэм зырагъэушомбъунэу зэргээнэафэрэр. Гупчэр «Мой бизнес» зыфиорэр кызызэуахыщт, предпринимательствэ цыкIум ыкыи гурытым хэщаагъэхэм IэпыIэгъу афэхъугъэнэм ар фэорышIешт. Джааш фэдэу экспортын IэпыIэгъу

фэхъуугъэнэм фытегъэпсыхъэгъе гупчэ кызызэуахынэу агъенафэ, аш ишуагъэкэ Урысые экспортнэ гупчэм илэпIэгъу кызфагъэфедэн амал яэ хуущт.

«КыкIэллыкIошт ильэсихим тельтигъэхээ шхъацуу зыфэдгээцүүжийрэр промышленна паркишым ягъэпсын ары. КъидэгъэкIын ыкыи инновационнэ IoфшIэн зыгъэцкээрэ компаниехэр фэгъэкIошт яэу мы гупчэм якIолэнхэ амал къаритыщт», — хи-гъэнэфыкIыгъ Къумпъыл Мурат.

Лъэпкэ проектын кыдыхэлтигъэхэрэй Ioфхъабзэу зэрахъэхэрэм яшуагъэкэ ильэсихым къыкIоцI бизнес цыкIум ыкыи гурытым хэщаагъэхэм япчагъэхэм нахыбэ хуунэу мэгугъэх.

Пенсиехэр

Проценти 4,3-рэ къахэхъошт

Федеральнэ фэгъэкIоштэнхэр зиэхэм мазэ къэс къаратырэ социальнэ ахъщэ тыным проценти 4,3-рэ къыхэхъуагъэу мэзаем и 1-м кызыуублагъеу къафекIошт.

Ильесым зэ, мэзаем и 1-м, мы социальнэ ахъщэ тыныр индексацие ашы. Гъомылапхъэу ыкыи нэмыкIу цыфым нахь ишкIагъэхэм ауасэхэм къапкырыкыизэ УФ-м и Правительствэ ахъщэу къыхэхъоштэр зыфэдизир егъэнафэ. ФэгъэкIоштэнхэр зиэ куп пэпч ахъщэ тынэу къыфакIорэр зэфэшхъаф. Индексацие ужым ар, гурытымкэ лытагъеу, **сомэ 2527-рэ чапычи 5-рэ** зэрэхъуутагъ.

Федеральнэ фэгъэкIоштэнхэр ялхэхэу, мазэ къэс социальнэ ахъщэ тын къафакIор нэбгырэ 42681-рэ Адыгэим ис. Ахэм ашыщых сэкъатныгъ зиэхэр, зээ-зэпэуучжыхэм яветеранхэр, радиацием иягъэ зэригъэкIыгъэхэр, Социалистическе IoфшIакIем и Лыхъужжхэр, нэмыкIхэр.

Мэзаем и 1-м кызыуублагъеу процента 4,3-рэ къахэхъошт социальнэ фэло-фашихэм ауаси. Ар сомэ 1121-рэ чапыч 42-рэ зэрэхъуутагъ. Аш щыщэу сомэ 863-рэ чапыч 75-рэ зиэхэр уцхэм атэлтигъэх. ИэзэпIэгъэпсэфыпIэм ипсауныгъэ щызэтигъэуцожынэм пэхуанэу соми 133-рэ чапыч 62-рэ агъэнэфагь. Соми 124-рэ чапычи 5-р мэшокууогу транспортэу къалэм къыпэуль псэүплэхэм анэсирэм рызеклоным е ипсауныгъэ зэтигъэуцожынэм пае къалехэр къэзыкхъэрэ транспортэр зэригъэфедэштим атэлтигъэх.

Цыфым фэло-фашихэм зэкэми е ашыщэм ачыпIэкэ ахъщэ къыратынэм ифитынгы законым кыреты. Ар зыфагъэнэфагъэм ыуж ильэс нахь мымакIу тешлэмэ, зэблихъун,

зыфаер къыхихын ыльэкIыщт. Аш фэгъэхъыгъэ лъэу тхылтыр ильесым иччэптыгъу мазэ и 1-м шомыкIу зэ ытынэу ары нынэп ишкIагъэхэр. Нэужум ежь иштоигъоныгъэкэ кызызэблимыхъужымэ, къыхихыгъэр зэхъокыныгъэ фэмыхъуо фагъэцкэшт.

Социальнэ фэло-фашихэр фагъэцакIэхэу Адыгэим исыр нэбгырэ 10000-м ехъу. Блэкыгъэ ильесым процент 82-м фэло-фашихэм ачыпIэкэ ахъщэ къафекIоныр къыхахыгъ, процент 18-м фэло-фашихэм ашыщхэр афагъэцкIэнхэр нахьшIо альтигъэх.

Джааш фэдэу федеральнэ социальнэ ахъщэ тедээ кызызэратыхэрэм ашIэн фаер мазэм ахъщэу къаэкIахъэрэр зыфэдизир, пенсиери, мазэ къэс къаратырэ ахъщэ тыныри, социальнэ фэло-фашихэм ауаси, нэмыкI

социальнэ IэпыIэгъуо къыратыхэрэри кыдаалтыгъэхэу ар зэрафагъэпсырэр ары. Нахь макIу кызызэкIахъэрэм федэральнэ социальнэ ахъщэ тедзэу кызыратыштыр нахьыб. Пенсием, мазэ къэс къаратырэ ахъщэ тыным е нэмыкIу кызфакIохэрэм къызахахьокI, ахъщэ тедзэр нахь макI мэхъу. Пстэури зэхэтэу пенсионерыр зэрыпсэн ыльэкIыщт ахъщэ анахь макI шоокIымэ, ахъщэ тедзэр кыфакIоштэп. Федеральнэ социальнэ ахъщэ тедзэ кызызэратырэм мазэ къэс кызфакIорэ ахъщэ тыныр проценти 4,3-кIэ къызайшкI, а ахъщэ тедзэм хэкIыщт. Адыгэим пенсионерыр зэрыпсэн ыльэкIыщт ахъщэ анахь макIу щагъэнэфагъэр **сомэ 8138-рэ** мэхъу. Зэхэубытагъеу мазэм пенсионерым къыратыштыри аш шоокIыщтэп.

IoфшIапIэм къыуукIыжъэм

Страхованиемкэ пенсиехэм афэгъэхъыгъэ хэбзэгъэуцугъэм 2016-рэ ильесым зэхъокыныгъэу зыфхъугъэхэм кызызэращдэлтигъэу, пенсионеру IoфшIапIэм чыпIэ үутым ипенсие нэмыкIхэм индексациеу афагъэхъэр хэмийтэу къараты. IoфшIапIэм къызыуукIыжъыкI ары пстэури къыдэлтигъэхъыгъэу кыфакIохонэу зыригъажъэрэ.

2018-рэ ильесым кызыуублагъеу мы шапхъэхэм зэхъокыныгъэхэр афэхъугъэх. Джы пенсионеру IoфшIапIэм къыуукIыжъыгъэм ипенсие индексацие пстэури къызыдэлтигъэу джа къызыуукIыжъыгъэ мазэм ыужырэ и 1-м кызыуублагъеу къыфалтыгъэхъы. ГушыIэм пае, пенсионеру 2019-рэ ильесым имэзэе мазэ IукIыжыгъ. IoфшIапIэм чыпIэ үутым къезытыштыгъэм гъэтхэп мазэмкэ отчетэу ытыштхэм джыри пенсионеру зэрэлүүкIыжыгъэр артихэгъэштэп, жъоныгъокI э мазэм ытыштхылхэр ары нынэп а къэбарыр зэрэтигъэхъы. Арэу щитми, аш ипенсие IoфшIапIэм къызыуукIыжъыгъэ мэзэе мазэм ыуж къикIыре гъэтхапэм кызыуублагъеу къыфалтыгъэхъыт ыкыи 2016-рэ ильесым кызыщегъэжъагъеу индексациеу ашыгъэхъы пстэури къыхагъэхъохъыт.

УФ-м Пенсиехэмкэ ифонд и Къутамэу AP-м ѢыIэм ипресс-къулыкъу.

Аскъэлае къагъэкІэрэктагъ

Мы къуаджэр зэтегъэпсыхъэгъэнымкэ йофтшэнышхохэр щызашуахыгъэу зэхэтхыгъэти, бэмышшэу Аскъэлае тыщыагъ ахэр зыфэдэхэр зэдгъэшшэнхэу, зэдгъэльэгъунхэу.

Тиупчіхэр бэ хъуштыгъэх: Сыд фэдагъэха къоджедэсхэм ягумкыгъохэр, хэта ахэр зэшүаягъэхыгъэхэр, ахэм апэлхуэгъэхэм мылькур хэта къэзитупшыгъэр? Ахэмкын нэмымкэ упчабхэмкын зыфэдгъэзагъ Аскъэлэе чыпэ коим ипащэу Гъукэлэ Рэшьидэ.

Мы клалэр зигугуу къэтшыгъэ лэнатлэм лухъэгъакъеми, ыпшэе ифагъэу тызщыгъуазэр бэеклае мэхъу. Чан, нэутх. Илофтшэн хэшыкышико фырил, зы чыпэ имыкын тиупчіхэм яджуапхэр тигъэрэзэтуу къаритыжыгъ ыкын нэужум кътигъэльэгъуагъ.

— Аскъэлае чылэ цыкlop, районымкэ анахъ инхэм ащищ, — elo Рэшьидэ. — Унэгъо 425-рэ мэхъу, нэбгырэ 1825-рэ Ѣэпсэу. Урам шъхъаэу илэм Ленинимыцэ ехъы. Аш чылэр тоо егощыш, адырэ къоджэ урамхэм къарыклохэрэр зеклэ аш къитехъажыхъ.

Аскъэлае къоджэ лэжъакло-псэуакло зэхъякло. Автомашинэ псынкэе имылэу унагъо дэмысынкы хъун. Туу зиэри маклэп. Чыпэ зэфэшхъафхэм къарыкъырэ автомашинэхъэри бэу къыдэхъэх. А зэпстэури зэрыклохэрэр урам шъхъаэар ары. Цыфхэмкын ар ѿнагьо. Лъэсэу аш рыклохэрэм псынжыр атыраутхэ, къэлэеджаклохэм, йофтшэн эжъагъэхэм къагъэзэжъэу, загъекъэбзэжъэу бэрэ къыхъакъыгъ. Аш нахъ тхъамыкъэжъохъир авариехэр төхъухъэхэу, цыфхэри хэклиудэхъэуи къызэрхэкъырэр ары.

Аштэу зыщытыр бэшлагъэ. Бэрэ цыфхэр къэлэеуагъэх а урамэу километрищ зикъыхъагъэм ыгъуукэ лъэсгэргэ афараагъэшынэу. Зэйкъэхэм къащауагъ, пащхэм, депутатхэм бэрэ яльэуагъэх, ау ильэсипш пчыагъэхэм агуагъэм зи къикыгъэп.

— Ятлонэрэ гумэкыгъоу цыфхэм ялагъэр тиурам шъхъаи, чылэ клоц

урамхэри чеңцирэ къызэррамыгъэнэфырэр ары, — къыхъагъахъо Гъукэлэ Рэшьидэ. — Шыпкы, унэгъо зырызхэм ежъэм зыгорхэр къыхагъанэу щытыгъ. Джаштэу непэ къызынэсигъэм мэзэх шүнкым къуаджэр хэсигъ.

Гъунэ фэзышыгъэр

— Гъэреклопагъэти Лышъхъэу Къумпыл Мурат Теуцожь районым къэлэгъагъ. Къуаджэхэм задэхъэ ужым район гупчэм зэйкъэшхо щызэхашгъягъ, — къеуатэ Рэшьидэ. — Аш сэри тидепутатхэри тыщыагъэти, тикъоджедэсхэм ыпшэкэ зигугуу къэтшыгъэ гумэкъэ ялэхэм Лышъхъэр ашыдгъэгъозагъ.

Арти, Адыгэ Республика м псэольэшыннымкэ, транспортымкэ ыкын гъогу

Зэпстэумкын йофтшэнхэм сомэ миллион 18 апэлхуагъ.

Чэши мафи ямылэу икыгъэ ильэсийм ичьеэпигогу мазэ къыщегъэхъагъэу зыгъэцэкъагъэр ООО-у «СМУ-2-м», Адыгэ Республика и Парламент идепутатэу Хъабэхъю Юрэ зипашэм илофтшэнхэм ары. Зэпстэумкын йофтшэнхэм сомэ миллион 18 апэлхуагъ. Ом изытэйт йофтшэнхэр зэпигъэгъэх. Къэнэгъэшхуу ѿнэп. Бордюрхэм алъапсэхэм ятэ аратэкъожышт, ари къащауагъах. Къоджакъеми изы хъаблэ псы къемыхъаным фэш зы чыпэ трубэ чалхъажышт.

Аскъэлае чылэ цыкlop, районымкэ анахъ инхэм ащищ. Унэгъо 425-рэ мэхъу, нэбгырэ 1825-рэ Ѣэпсэу.

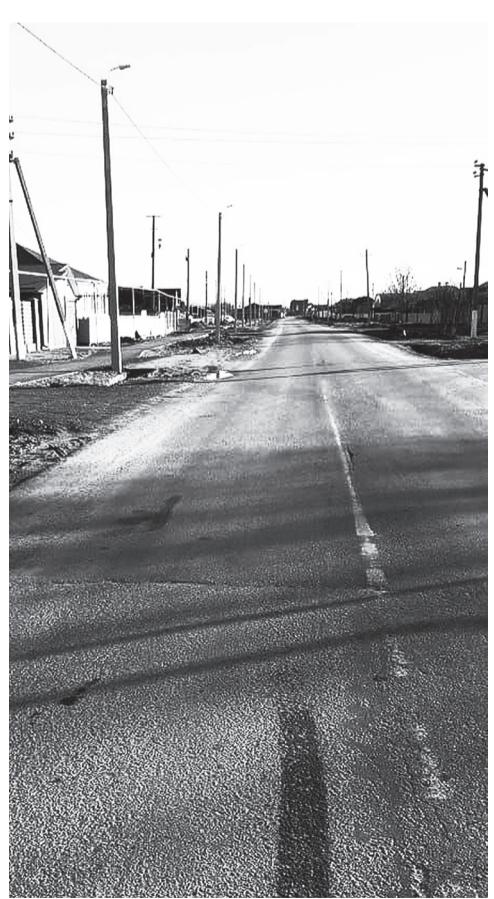
Нэужум йофтшэнхэр ашлагъэр комиссием ыштэшт.

Къоджедэсхэм ягушыагъу

Чыпэ коим ипащэу Гъукэлэ Рэшьидэ тирищажыни илофтшэнхэр къытигъэлэгъуагъ. Чеңцирэ урам шъхъаэр къызэрхэгъэрээ зэрэшгүүхээр къытигъуагъ.

— Гу-лынтифэ узхэм агъэгумкыхэрэм врачам къарело къакъухъээ ашынэу ыки агъэцакэ, — elo Рэшьидэ. — Рэмэзан пльэгун фае лъэсгэргэ дахэу зэпэнэфыжырэм төтхэу зэшхъэгъусэхэм, зэгүнэгъухъем, зэньбджэгъухъем, Къумпыл Мурат Тхъэ фельэгъухъээ, къызэрхуухъэрэр, зызэрагъэпсэфырэр, зэукихъэм, зэрэгъэчэфхээ зэрэхъэжъихъэрэр. Хэт дахэу ѿнэу, зигъэпсэфынэу фэмийй?! Аскъэлае хъашыгъэу ауалхъажыгъ.

— Мы зигугуу къэтшыгъэ йофтшэнхэр

хъызметымкэ иминистрэу Валерий Картамышевым цыфхэм ягумкэ афиғъэцэкъэнэу пшъерьлэ къыфишыгъ. Аш ыуух мэфиц тешлэгъэу проектировщикхэри, электрикхэри, гъогушхэри къакъохи, ашэштыр зеклэ зэрагъэлэгъу, тэри тиэфаэр зэрагъашы клохъыгъагъэх.

Ягуагъи агъэцэкъэгъыгъ

Непэ ехъулэу Аскъэлае зэтегъэпсыхъэгъэнымкэ, цыфхэм ягумкэ афэгъэцэкъэгъэнымкэ «Адьгэяавтодорым» иэлэктрикхэм илофтшэнхэм щызашуахыгъ. Чылэ къыдэхъэгъэ къышырагъажык километрищ зикъыхъэгъэ урам шъхъаэр пкъэуи 107-рэ щагъэуцгъ. Ахэм гучычычы арашэжы, пкъэухэм остыгъэхэр апальжыгъэш, чеңцирэ къуаджэм иурам шъхъаэр мэзэх шүнкыщыгъэр джы зэпэнэфыжы.

А урам шъхъаэр пыгъуукэ лъэсгэргэу къыфашыгъ. Аш асфальт къытиральхъажы, бордюрхэр ыгъуитуули къыгуалхъажыгъ. Къоджедэс-

хэм загъэпсэфыжыгъ, ягушогъошх.

— Тицэлэ исидэрэ лъэныкью бгъэзгъэми, мыльэгъоххэм бгыпэхэр илэх, ежь чылэр лъэгум ис, — elo тигушигъу. — Аш фэшл ос къесигъэми, къещхыгъэми шоффхэм псэу къарыкырэр чылэм къыдэлъадэшь, Мартэ рыхэлэдэжъэу хьотитли ти. Ахэм пхъэ лъэмиджхэр атель. Псэу шоффхэм къикырэр бэ зыхъуукэ, лъэмиджхэр мэфэ зытю тымыгъэфедшьоу къыхъэхы. Ашкы илэпилэгъуагъ къытфэхъуагъ. Псырыкыуаплэхэм трубэ ачлэлтигъэхэр зэблахъуагъ, метрэрэ ныкъорэ зидиаметрэ трубэхэр ачлэхъуагъ, лъэмиджхэм метрэ 15 – 18-р яхъыхъаэр ашыгъэх, бетонкэ агъэлтих, асфальт атыральхъажыгъ.

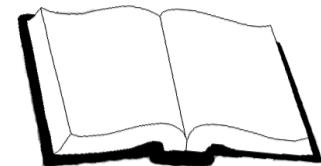
Бэ джыри тфагъэцэкъагъэр. Лъэгъо-гухэм анэмикэ, гъогу дэхыгъо урамхэм, заом щыфэхыгъэхэм ясаугъээт дэжь асфальт атыральхъажы. Лъэсгэргэу километрищ зикъыхъагъэм ичыпэ щынагъохъу метрэ 300-м ехъурэм гъучи чеухэр ауалхъажыгъ.

— Мы зигугуу къэтшыгъэ йофтшэнхэр

НЭХЭЕ Рэмэзан.

«Үауж итым пчъэр къыфызэIупхызэ...»

А гүшүүэхэм арыгъуазээ илоофшын зэхеэ Кощхэблэ районымкээ күүтүрэу Игнатьевскэм дэт гурит еджаплэм тарихымкээ иклээгъэджэ ныбжыкэу Екатерина Ардаляновам.

Илоғшын зыригъажыгъэр ильэрсэ ныкъорэ хүгуяа нылэп, ау а уахтэм кыкъоц! кіләе-гъеджэ чанэу зыкъигъэлъэ-гъуагъ, республике зэнэкъокъоу «Еджеплақілем кіләе-гъеджа-кіхәр иштықлағъэх» зыфиорәм ащ апэрэ чыңпіләр шиубытыгъ, балләу кыхынгъәхәмкі адә кіләе-гъаджәхәм бәкілә апә итыгъ.

Кіләегъеджэ сәнәхъатыр бәмә къыхахы, еджәх, къаухы, ау макә аш рыләкъянәу тези-убытәрәр. Аш тетүү зыкәхъурәр бәмә япхыгъ, ау анах ушъхыагъу шъхъа!әү къенәжъырәр ләжъапкіәр зэрэмүинүр, уныб-жыккіәу унағып шыләтмә, ашқіә упсәун, һофшәнүм угүи упси емыйтыгъеу бѓәцкіән зэр-емыльәкъыщтыр ыкїи нәмыккіәр. Еджап!әм kloу къычанәрәр а сәнәхъатыр зыгу лъешеу риҳъеу, кіләеджаклохәр шүддәз зы-льәгъухәрәр, кіләегъеджэ сә-нәхъатыр зеккәми ашпшә зышы-рәр ары.

Екатерине ригъэжъэгъэ къодый, йоштэным чыжкъэу, куоуджыри хэхъагъэп, ау таубытагъэу хэлъым гугъаплэ къыуеты исэнхъяат ошлэдэмшилэу къызэрэфэмыхыгъагъэмкэ.

Пашашъем сэнэхъатэу щыенгъэм къыщыхихыщтымкіэ иштоигъоныгъэ зэблихъоу къыхэкыгъ. Тхылъеджэныр ицы-кlyгъом къышегъягъаэу икзесагъ. Аш фэдэу зым зыр къыкіэльыкіоу тхылъхэм яджэ зыхъукіэ, библиотекарь сэнэхъатым егулышысэцтгыгъ. Еджапіэм «шушшэнным иурок» зыфигохуэ зэхищагъэхэр. ИлофшІэгъухэм къызэралорэмкіэ, кілэеэгъеджэ ныбжыкіэм шлэнэгъэ дэгъухэр илэх, исэнэхъат шу ельзэгъу, илофшІэн творческэу eklyalз, ишэнкіэ шхъэнихыгъаэу щыт, хялалэл, шлүшшэнным фэщағъ, нахышум щыгугуырэ, фэккорэ цыф, иофшІэкло чан.

щызэхашхээрэ концертхэм за-хэлажьэкіе, артисткэ хүнэу фэягь... Ау тарихымкіе ик-лээгъаджэ ишысэ зэкіеми акылы хуугъе. 2013-рэ ильэсүм гурыт еджеплэ ужым Ермэлхаблэ дэт Къэралыгьо кілээгъаджэ университетым члэхьагь. Пшьашъэр апэрэ ильэсхэм КВН-м льэшэу пышагъе щытыгь, чанэу сыдрэ общественнэ юфшэн хэлажьэ-щтыгь. Университетым КВН-мкіе икомандэ а лъэхъаным чыплэ лигэм хэтыгь.

Юфшэнным иапэрэ мафхэм къащегъэжьагъеу шоштхуныгъэ зыфырилэр угубжыгъеу, мэкъэ льэшкіе пюрэм нахьи гушылэдахэкіе ыкіи нэгүүхыгъэкіе нахьыбэ пшэн зэрэпльэкьыщтырары. Кате цыф шъаб, ау төу-бытагъе зыхэль юфшилэу ѿйт. Ригъаджэхэрэмрэ ежыррэ льшэу зэгурэлох. Ятлонэрэ ильэс еджэгьу нылэп пшьашъэр еджаплээм зышылажьэрэр, ау илофшлэгъухэмий, ны-тыхэмий агу-рехы, шхъэклэфэ фашы. Кате

Яшэнэрэ курсым къышегъэжъагъэу Кате научнэ конферен-

цихэм, һэнэ хураехэм нахь ишъыпкъэу ахэлжэйү регъажьэ, ахэр тарихъ наукам имызакъо, гъэсэнгыгээм илофыгъохэми афэгъэхыхыгъагъэх. Студент нахь мышлэми, пшъашьэм тофыгъохэм хэшьык афырилэу, ахэр зэрээшүүхыщхэм ягуулжисэү щитыг. Коцхъэблээрайонным ёнц студентахэу дэгъу дэдэу еджэхэрэм апае Кіэрэцэ Тэмботовыцлэкэ агъэнэфэгтээ стипендиер студенткэм ильзаситфым къыклоц ратыгъ. Еджэнир къуухызэ, Игнатьевскэ гурыт еджаплээм тарихъымкэ ыкки общежилингвистикэйн мэдээлэлийн зорилтуудыг хамгаалахад энэхүү төслийн төмөр замаар тодорхойлжсан юм. Тус төслийн төмөр замаар тодорхойлжсан юм.

якізу непэ егъеджэн Іофым къыхъагъэхэр зэкіе егъефед.

Иапэрэ Іофшіэгъу ильесым еджапіэм къычіекъыгъэхэр зэрэригъеджагъэхэм ишыхъат ЕГЭ-р дэгъо зератыгъэр. Еджа-піэм нэбгыри 7-у къычіекъыгъэм щыштэу тарихымкіе зы нэбгырэм ушэтыныр зекүм балл 84-рэ къыхыгъ, обществозна-ниер зытыгъэ нэбгыри 2-мэй балл 70-рэ ыккі 79-рэ къахыгъ.

Ардальяновар непэ я 6-рэ классым ипащ. Ар урок ужым кіләеджаклохэм Іоф адишленим, Іахтедээ шлэнгъэхэр аригъэ гъотыним ренэү пыль. Анахь мэхъанэ зиһэр еджапіэм Катеволонтер отряд «Вектор» ыціеу зэрэштызэхицагъэр ары. Кіләеджаклохэр общественэ Іофым чанэр пылхуац социальна-

къэкложынэу тыриубытагъ.
Унэм Kate ятэрэ ышыпхъу
нахынкара къышежаштыгъах

Кіләеғъеджэ ныбжықылэр зэрчаныр псынкіэу къэль-гъуагъ, район методическэ объединением иштыпкъэу хэлажкэ, шъхъэйхыгъэ тофтьба-бзэхэр зэхещэх, ахэм аащых «Лыяхъужынгъэм иурок» ыкы «Шүшлэнным иурок» зыфилохэу зэхища гъялхэр. Илофшэгъухэм къызэралорэмкіэ, кіләеғъеджэ ныбжықкэм шлэнгъэ дэгъухэр илэх, исэнэхьат шу ельгэйу, илофшэн творческэу екуюллэ, ишэнкіэ шъхъэйхыгъэу щыт, хъалэл, шүшлэнным фэшагъ, нахышыум щыгугырэ, фэкlopэ цыиф, илофшэкло чан.

Іоғышынан иапэрэ мағәхәм көштегъезжайыу шошхұныңғызығыриләр угубжығыз, мәккә лъәшкіләрәм нахын гүштың дахәкіләр ықи нәгуихығызкіләр нахыбы бәштән зәрәпльеккыштырары. Кате цыиф шъаб, ау төубитагы зыхель ғоғышынан шыт. Ригъаджәхәрәмәрә ежыррәлъәшү зәгүрәлох. Ятлонәрә ильәс еджекту ныләп шыашъәрә еджапәм зыщылажъәрә, ау илоғышынан, ны-тыхәми агу рехы, шхъәклафә фашы. Кате зишінаныңғызхәм ренеу ахзығызхөрә кәләегъадж, технологи-

тхъабзэхэр лъагъэк!отэштых.

Кате ишъхъэгъусу Александра Блиноври кіэлээвъадж, хысапымкіә а еджапіәм щыреғъаджэх. Илофшіэгъухэм кызызепалоремкіә, Кате лофт дәвшіненір псынкіә, ныбджэгъу хъалел, зипшьэдэкіыж лъэшәү кызызегүрүшорэ цыиф. Анахъ уасе зыфишишырәр цыифым шъыпкъагъе хэлтыныр ары.

Іоғығбояхәм язәшшөхүн ежъхем афельэккыщтымкә хәлажъехәу, ыпкә хәмьылъеу шу ашләнүм фәщагъехәу организацием еплух, егъасәх. Волонтер отрядыры зызэхашагъэм бәп тешләгъер, ау шүшлә йоғтхъәбзә аш зәшүихыгъ. Кате зипәщә волонтерхәр нәжъ-лукъхәм іәпүләтгү зәрафәхъухәрәм ыкін нәмык общественә йоғышшәхәм зәрахәлажъэрәм пае Кошхъәблә район администрацием и Щитхъу тхыль къафигъәшшошагъ. Волонтерым и Ильесикыгъәми, ныбжыкіләхәм яло-

хэлэжьагъэм. Зэнэкъокъум икіеүххэр зэфахысыжхэ зэхъум жюрим хэтхэм къыхагъещыг Кате сэнаущыгъешхисэнхъаткэ зэрэхэлтүр. Дипломхэмрэ ахьщ шүхъафтынхэмрэ министерствэм къызэрэфигъешъошагъэхэм имызакъоу, нэмыкі спонсорхэри кіэллэгъеджэ ныбжыкіэм къетагъэх – къэгъэгъэ дахэхэр шүхъафтын зэфэшъхъафхэр къыфагъешъошагъэх, къыфэгүшүүгъагъэх.

Непэ Кощхэблэ районым зэклэмкли гъэсэныгъэ зышызэ-

СИХЪУ Гошнагъу.

Іазэ ыкли іәпэлс

Щылэх цыфхэр юфэу зыфэгъэзагъэр икуу фэдизэу гүунэм нағэсэу, пшьэдэкыжъэу ялэм шлокхэу.

Адыгэ республикэ клиническэ сымэ-джэцшым нэхэм зыщяэзэхэрэ иотделение юф щызышэхэрэ ащ фэдэх. Ныбжыкхэх нахь мышэми, юофшэн хэшшикыншо фырял, агу етыгъэу юф ашэ.

Үпэкэ зигугуу кыышысшыгъэ сымэ-джэцшым сэри сеоплагъ. Беданэкъо Тэмар Мосэ ыпхур кысээзагъ. Сиуз хэужыныхъагъэу сымэджэцшым сыкъекуагъ. Нэм кызэрептигъэм тетэу физкабинетым куагъэ.

— Юофшэн уахтэ аухыгъ, ау сяль-тугъаш, кыюэзэштих, мафэр чэтынэ хуущтэп, — ыуагъ аш.

Уисэнхэхат икуу бгэцкэлэним феш шэнэхъем гулъути, сэнаушыгъи, цы-

фыгъи игъусэнхэ зэрэфаер Тэмарэ зэхешэ.

Тхэм кыртыгъэ акыылым хигъахьо-зэ ильэс 45-рэ хуугъэу ар исэнхэхат фэшьыгък. Шэныгъэу іеклэлым хигъэхон зэрэфаер кыгурэло.

Хэтрэ цыфи, сид фэдэ пкыгынуу пшьэрль горэ мы дунаим щыфыахыгъ. Тыгъэм дунаир кьеэгъэфабэ, огум ит мазэм тыкъегъэнэфы. Цыфиим иамалыр льепкын эзыщыгъир, юфшэнэу илэр икуу фэдизэу ыгъэцкэлэнир ары. Ар Тэмарэ инасып кыыхыгъ плон плъекищ. Цыфхэм ишуагъэ аргъэкы, зыщщ лакъор, зыхэт колективыр, юфшэнэу ыпшъе илъир кыгурэло.

Шхъэкіефшо хэльэу сымаджэхэм апэгъокы. Мафэм операциехэр зишыре ужым, «зызгъэпсэфын» ымылоу, палатэхэр къеклухъэх, япсауныгъэ изыт зыщегъэгъузэ.

— Зымыуф, нан, сэ къюстыщ зыщыплъэштри, бэшри, унэ къеклүйтэп, — ащ фэдизэу фэсакы зэлээзэрэ цы-фым.

Льепкын ишитхуу чыжъэу зыгъэтурэ бзылтфыгъэм гүшүэ дахэхэр фэллонир тэфэ. Июфшэнкэ ар кывлэжыгъэу зэлэзагъэхэм альтиэ. Ибын-унагуу дэхтээнэу, исэнхэхат гухахо хигъутатээ, инасып зыдильэгъужъэу ишынгъэгъ тьюгуу рыклонэу тыфэлъао Тэмарэ.

Адыгагъэрэ цыфыгъэрэ кызэбэкырэ унагъо кызэрихъухыгъэр ыкли зэрэшылсэурэр кыхэччи ащ ыпхьюу Беданэкъо Людмилэ. Янэ кэрэплъимэ еупчыжызэ ыгу етыгъэу юф ешээ. Врач іепэлсэ зэрэхууцтим щеч хэльэп.

ТАЛЬЭКЬО Уахьдэт.

Инэм.

Фондым иильэс

ЗЭФЭХЫСЫЖХЭР

Фондэу «Теклоныгъэр» зыфытегъэпсихъагъэр заом хэлэжъагъэхэм, ащ хэкодагъэхэм яшхъэгъусагъэхэм, 16шэ зэуууплэнэгъэхэм ахэфагъэхэм ахьщэ 16пы16гъу ятыгъэнир ары.

очерхэр ащ кыдэхъагъэх. Джащ фэдэу «Адыгейим идышьэ жууялохэр» зыфилорэ буклери икэрикэй кыдаагъэхъыгъ.

Нэмэц-фашист техаклохэр Адыгейим зырафыжыгъэхэр ильэс 75-рэ зыщихъурэм ехъулэу фондэу «Теклоныгъэм» изаказкэ Адыгейим и Къэральто телерадиокомпание видеофильм зэхигъяау.

Ныбжыкхэх дээ-патриотическэ пүнгыгъэ тэрээ ягъэгъотыгъеним, лыхъужынгъэм иурокхэр еджаплэхэм, культурэмкэ Унэхэм ащицэхашэ зыхъук! агъэфедэнхэм пае тхылхэри, буклехэри, фильмхэри Адыгэ Республиком икъалэхэмэриайронхэмэри ащицэурэ ветеранхэм я Советхэм афагошыгъэх. Зигугуу къэтшигъээ фондым информационнэ бүллөненуу кыдигъэхъэр дээ-патриотическа пүнгыгъэмкэ. Тууцожь районын ипэублэ ветеран организацихэм опытэу ялэм фэгъэхыгъ.

Гээрекло фондэу «Теклоныгъэмрэ» Адыгэ Республиком иветеранхэм я Советрэ ветеранхэм ямэфэлкэ афэгушуагъэх, сымаджэхэм адэжь клохээзэ ажэлэупчагъэх, ахьщэ 16пы16гъу аратыгъ.

Джащ фэдэу Хэгъэгү зэошхом иветеранхэм, ахэм афага-дэхэрэм, түлым щилэжъагъэхэу «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941 — 1945-е гг.» зыфилорэ медалыр кызыфагъэшьошагъэхэм, зыныбжь ильэс 90-м нэсгъэхэм ыкыи ащ шхъэдэкыгъэхэм яобилекъ афэгушонхэр, ахьщэ шүхъафтн аратынр хабзэхъугъэ.

Ветеранхэм я Советрэ фон-

дэу «Теклоныгъэмрэ» анахъэу анаэ зытырагъэтырэмэ ащицэх. Хэгъэгү зэошхом хэлэжъагъэхэм лыхъужынгъэу зэрахъагъэр егъэшээрэ тарихым кыхэгъенэжъигъэнир. Мыжъобгүүщ гъэрекло ахэм кыфызэуахыгъ. Мигын ащ фэдэ юфхъабзэхэр лягъэклотэштих.

Лъешэу фэнхыкъорэ ветеранхэм ахьщэ 16пы16гъу ядгэгъотын тээзигъэлэхээрэ Адыгейим шылсэхэрэм, анахъэу къэралыго кулыкъушэхэм, бюджетым епхыгъэу лажъэхэрэм ильэс къэс зы мэфэ лэжъапкэ фондым кызэрэфатуущырээр ары.

Хэгъэгү зэошхом иветеранхэм, заом хэкодагъэхэм януагъохэм арьсэхэм, шыузабэхэм, чылгээ 16шэ зэуууплэнэгъэхэм ахэлэжъагъэхэм, сэктаныгъэ зиэхэм, сымаджэхэм агу кыдэштих. Хэгъэгү зэошхом ильэхъан лыхъужынгъэу зэрахъагъэм, ячыгуу гулсэ псээмыблэжъэу кызэрэраухумагъэм уасэ кызерафашырэр, цыфхэм яшэжь зэрэхэлхэр ахэм лэшэу ягуп. Тинахыжъхэм бэп ящыгъагъэр, ахэмкэ анахъ шхъаалэр яшушлаагъэ зэрэмы-клохъагъэр, цыфхэм зэрашмыгъупшэхэрэ зэхашэнир ары.

Ветеранхэм адэжь тызэрэкорэм, тызэрэлупчээрэ пае кытгфэрэзэх. 2018-рэ ильэсэым зы мэфэ лэжъапкэ фондым фэтлупчыгъэным тэгээпсихъэгъэ шүшлэхээрэ зыфхъабзэх нахь чанэу кыхэлэжъагъэр псауныгъэм икъэхъумэн, гъэсэнгъэм, культурэм афэгъэзгъэ юфшэнхэр, республике министерствэхэм, комитетхэм, гъэорышилэхэм яппаратхэр, Урысие Федера-

цием Пенсионхэмкэ ифонд и Кытамэу Адыгэ Республиком щылээр, Адыгэ Республиком хэгъэгү клоц юфхэнкэ и Министерствэ, Адыгейимкэ Росгвардием хэтхэр, къалэу Мыекъуапэ, Адыгэхъалэ, Тэххутэмькое, Мыекъопэ, Красногвардейскэ, Тууцожь районхэм яадминистрациихэр ары. Мыекъопэ машинэш заводым, редукторыш заводэу «Зарем» зыфилорэм, Мыекъопэ ДСУ-3-м, заводэу «Картонтарэм», Мыекъопэ пивэш заводым а шүшлэхээрэ зэрэхашыгъэр кыхэгъэштих.

Фондым иправление ыцлэхээрэ зигугуу къэтшигъэх колективхэм ахэтхэм, республиком щылсэхэр шүшлэхээрэ зыфхъабзэх кыхэлэжъэгъэхээ пстэуми «тхьашуугъэпсэу» ясэло. Фондэу «Теклоныгъэм» идиректорэу НЭХЭЕ Юр.

Мы фондырэ республикэ, чылгээ ветеран организацихэмрэ ренэу кызерафэгумэхъихэрэ ветеранхэм лэшэу ягуп, ахьщэ 16пы16гъу кызэраратырэмкэ, сымаджэ зыхъухэхкэ кызэракъупчэхэрэмкэ, ямэфэкэ мафэкэ кызерафэгушохэрэмкэ ахэм афэрэзэх.

Республикэм и Лышхъэу Күмпил Мурат, муниципальнэ образованиехэм, гъэцкэлко хабзэм икуулыкъухэм япашэхэм зэрахъэгъэ юфхъабзэхэм яшуагъэхэрэ ветеранхэм (пенсионерхэм) 16пы16гъу афэхъурэ Адыгэ республикэ фондэу Советскэ Союзым и Лыхъужъеу Андырхьео Хъусен ыцлэ зыхырэм 2018-рэ ильэсэым сомэ миллионон 4-рэ мин 419-рэ кыхъагъ. Аш щышэу сомэ миллионон 2-рэ мин 407-рэ министрствэхэмрэ ведомствэхэмрэ, сомэ миллионон мин 612-рэ кылэхэмрэ муниципальнэ образованиехэмрэ кыагъэхыгъ.

Пстэумки сомэ миллионон 3-рэ мин 834-рэ агъэфадагь:

— аш щышэу сомэ мини 100,6-рэ Хэгъэгү зэошхом иветеранхэм;

— сомэ мин 260-рэ түлым щылэжъагъэхэм аратыгъ;

— ветеранхэм ярайон, якъээ Советхэм сомэ миллионон 2-рэ мин 315,3-рэ афатлууцигъ;

— Адыгейим нэмэц-фашист техаклохэр зыра-

Театрэхэм яфестиваль

ЛЭУЖХЭР ЩЫЛЭНЬГЭМ ИЗЕХЬАКЛОХ

Адыгэ-абхаз театрэхэм я Дунэе фестивалэу «Кавказский меловой круг» зыфиорэр 2019-рэ ильэсүм мэлыльфэгүм и 22 – 28-м Мыекуапэ щыкюшт. Аш фэгъэхыгэу Адыгэ Республикаем и Лъэпкь театрэ ихудожественнэ пащэу, Урысыем искуствэхэмкэ изаслуженэ юфышэшхоу Хъаклэгъогу Къесэй иофшапэ тышыулагь.

Театрэм и Ильэс

— 2019-рэ ильэсир театрэм и Ильэс. Ар къыдэшультизээ, сид фэдэ юфшэнха жувьэцаклэхэрэр?

— Урысыем и Президентуэ Владимир Путиним къыдигээкыгэ унашьом къызэрэшиоу, 2019-рэ ильэсир театрэм и Ильэс. Хэгъэгум зэхъокыныгэ инхэр щэклох. Экономикэм хэхъонигэ ышынным, лэжаклохэм япсаунигэ гээптигээным, нэмийкхэм къэралыгом ишащхэр аягумэкых. Цыфым игушхье куячэ къэлэтыгэныр апэрэ юфыгэхэм ахальти. 2019-рэ ильэсир театрэм и Ильэсэу зэрэштым сэ мэхъэнэ ин есэты.

— Адыгэ Республикаем культурэмкэ и Министерстве щытилэгэ зэлуклэгүм Дунэе фестивалыр зэрэклоштым тышытегу щылагь, — къелат Хъаклэгъогу Къесэй. — Фестивалыр иоф дээзышэшт купыр агъенэфагь.

Зэхэшаклохэр

— Дунэе фестивалым иззэхэшаклохэр къыталаоба.

— Тиеспублике культурэмкэ и Министерствэ, Адыгейим и Лъэпкь театрэу Цэй Ибрахыме ўцэкэ щытым, Урысыем итэтархэм юфышэхэм я Союз, Адыгэ Республикаем итэтархэм юфышэхэм я Союз Дунэе фестивалыр зэхашэ.

— Сыдигуа апэрэу театрэхэр Мыекуапэ зыщызэлуклэгъэхэр?

— 2005-рэ ильэсым туублэгэ юфшэныр лытэгъэхкүйтэ. Фестивалым зеушмомбгу.

— Дунэе фестивалым хэлжээштхэр шошэхэба?

— Москва, Абхазыим, Кыблэ Осетиим, Тыркуем, Къэбэртэе-Бэлкъярим, Къэрэшэ-Шэрджэсым, Къалмыкым, Ингушетиим, Темыр Осетиим — Аланием, Краснодар краим, Адыгейим ятэтархэр, искуствэхэмкэ ятэтархальнэ юфышэшхохэр Дунэе фестивалым хэлжээштых.

— Пшъэриль шхъаалу фестивалым иззэхэшаклохэм зыфагъэуцужырэм тигъээт-еджэхэр къыкэупчэх.

Культурэм, искуствам нахь ишкэлтигэе тадэлэхжээным фэшлэпкъяэм яшэн-хабзэхэр къэтэлтигэх, театральнэ искуствам юф щызышэхэрэм ясэнхьат нахь куоу зэрагъэшэнным тыпиль.

— Кыблэм, Темыр Кавказым, йыкыб къэралхэм ятэтархэм къагъэлэгъошт спектаклэхэр бээу зэрэклошхэр цыфхэм ято тшоигуу.

— Театрэ пэпч лъэпкъябзээ илэр ыгъэфедшт. Урысыбзэкэ зэрэдээкыжхэрэм ядэунхэм па технику щыям иамалхэр дгъэфедштых. Тхъаклумэм тшоигуу тшоигуу.

Къуаджэм пае

— Мурад дэгъу шууи. «Те-

атрэр къуаджэм пае» зыфиорэр юфшабзэр щылэньгэм щыпхырышьоши.

— Афыпсыпэ кыщеджэхъягэу къэгъэлэгъонхэр зэхэтэшх. Чылэм дэсхэм нахь агу рихырэ спектаклэхэр афэтшэштых.

— Къесэй, ар дэгъу, ау къуаджэм культурэм и Унэу адэтхэм язынет къыдэшьольыта?

— Спектаклэу

— Щысэ заулэ къэпхыгэ-мэ дэгъуугэ.

— Урысыем итэтархэр зычэйт унхэм щыкялахэу ялэр макэп. Театрэхэм аягъэхуурэ спектаклэхэр цыфхэм яшночно-ногэхэм япхыгээнхэ фае. Къэгъэлэгъонхэм япльяхэрэ япчагэе тшомаки. Аш фэдэ гумэкыгэхэр зэрэтихэр къыдалтыти, 2019-рэ ильэсир театрэм и Ильэсэу Урысыем и Президент унашьо зэришыгээр игьюо сэлтий.

— Унашьюу зыфайорэм шуагээ къытыхытим икъежапэхэм татэгъэгүү.

— Театрэм тышкэ. Театрэм куячэу илэр цыфхэм нахьшую альгыгээсигээнхэм фэшлэпкъяэм яшэн-хабзэхэр къэтэлтигэх, театратынхэ зэрэфадер къихэбгээшти пшоигуу.

— Ар лъэшэу тызыгээгумэ кыркырэ ашыц. Республикаем театри 4 ил. Цыфхэм талынэ-сынхэм фэшлэпкъяэм яшэн-хабзэхэр къэтэлтигэх, ялофшэгъуухэр ягъусэхэу спектаклэхэм ашытлэгъуухэ тшоигуу.

— Къуаджэм пае

— Мурад дэгъу шууи. «Те-

чылэм къыщиджэгъэлэгъон тимурадыр сценэу ялэм ельтыгэу щыт. Хэкыпэхэм талтыхьущт.

— Театрэм и Ильэс икъязэхын фэгъэхыгээ зэхахэу Адыгэ Республикаем и Къэралыгэ филармоние юфшабзэр гээжээшынэу сайфай.

— А зэлукээм республикэм и Лъэпкьхэу Къумпый Мурат, Правительствэм икъулыкүүшэхэр хэлжээштэх.

— Ти Лъэпкьхэу Къумпый Мурат зэхахээм къышиуагь аягабзэм изэгъэшэн имэхьан зыкыззэриштиэрэ. Лъэпкь театрэр юфхэм чанэу ахэлэжэн зэрэфаэр.

— Театрэм и Ильэс шуагээ къытэу зэрэдэхээштхэм тегэдэхээштэх.

— Йэнатэм игъэрхэр, «Къесэнэу сидаает», фэшхъафхэм ацэлэхээштэх.

— Йэнатэм игъэрхэр икъерыкэу Нэгъой Инвер егъэуцүүжээ. Спектаклэм нэмийк гээдээхээштэх. Емиж Мулиэт зэридээки, къэгъэлэгъонхэм фэдгэхээхыгээриг «Шуулэгэй» уджхэр. Къат Туцожь ытхыгэхэм атэхыгэу Хъаклэй Аслъян «Тыкъэм итэгъу» зыфиорэр егъэхээштэх. «Кавказский меловой круг» зыфиорэр Гъуклэл Нурбый аягабзэкэ зэридээхээштэх.

— Нахынгээ къэлэхээштэхэу «Псэльхъохэр», «Дэхэбаринэ ихъаклэш».

— Мамый Ерэджыб, Цэй

Ибрахым, Еутых Аскэр, Щаша Казбек, Къуекъо Налбый, Чэпэе Мурат, Шхъаплэхъо Хысэе, нэмийкхэм адигэ драматургием лъэж ин кыщагъэштэ. Арыш, юф зыдэштэн ти. Тапэктэ тыллыкотэнхэм фэшлэпкъяо. Чатибэ, Цуекъо Юныс, Къат Туцожь, Хъурмэ Хъусенэ, фэшхъафхэм атхыгэхэм юф адэтшэшт.

— Пъесэр къээзигэгүүшээрээр режиссерыр ары. Мэшэлахь, зыцэ къеплоштхэр бэ мэхъух. Хъаклэгъогу Къесэй...

— Нэгъой Инвер, Хъакьуй Аслъян, Шхъэстум Андзаур, Исуп Тимур, фэшхъафхэм тагъэгүэ. Джыре уахьтэ режиссер пэпч юф зыдэштэн тхыгээштэ.

— Театрэм пае тхэнхэм фэшьафхэм шуалууцэштээ зэкытэплюгъагь.

— Аш ехылпэгээ зэхэшэн юфыгэхэм тапыль. Лъэпкъ драматургиер баеу щыт, шэн-хабзэхэр къыхэштэх. Куоу гупшихээрэм яеплыкээхэр къыдэлтытэхээ шыкэштэхэр къэдгэштэхтэхэу тэгүгээ.

— Артистхэм ягъэхазырын непэ тытегуузын тлээкыштэба?

— Хэушхъафыкыгээ зэдэгүүштээ аш ишкялахэу сэлтийтэ. Москва еджакло дгъакорэм еджэнэр къымыухэу къыгээзэхъэу къыхэхкы. Куп къыхэтхыныш, Краснодар Ѣеджжэн тимурад.

— Тизэдэгүүштээгээ шыууцэхэу икъеух

— Йэнатэм игъэрхэр, «Къесэнэу сидаает», фэшхъафхэм ацэлэхээштэх.

— Йэнатэм игъэрхэр икъерыкэу Нэгъой Инвер егъэуцүүжээ. Спектаклэм нэмийк гээдээхээштэх. Емиж Мулиэт зэридээки, къэгъэлэгъонхэм фэдгэхээхыгээриг «Шуулэгэй» уджхэр. Къат Туцожь ытхыгэхэм атэхыгэу Хъаклэй Аслъян «Тыкъэм итэгъу» зыфиорэр егъэхээштэх. «Кавказский меловой круг» зыфиорэр Гъуклэл Нурбый аягабзэкэ зэридээхээштэх.

— Шууигүхэлхэр къыжкуудхунхэу шуфтээло.

— Тхъаугээпсэу.

ЕМТЫЛЛЬ

Нурбый.

Сурэтхэм артыхэр: Хъаклэгъогу Къесэй; спектаклэм щыщ пычыгэхэр.

Искусствэм щыцIэрыIохэр

ИшIушIагъэ иорэдхэм къащежъэ

Шушиагъэр гум къащежъэ. Адыгэ Республиком инароднэ артистэу, Абхазым изаслуженнэ артистэу, композиторэу Гъонэжыкъо Аскэр иорэдхэр дунаим щэуух, иоффшагъэкэ гашэм къащихэт.

Икъуаджэу Тэйхъаблэ Гъонэжыкъо Аскэр къитечущыи зыхъукэ, лэжъеко хвалэхэм ацэ къирело. Янэко Исхакъ иунагъокэ къыригъэжъеныш, зельашIээрэ археологэу Тэу Аслын, Хээпэе зэшхэм, нэмыххэм якъэбар IупкIэу къызэрегеяфэ. Ежэхъицэе зыгорэхэр зэбгашIэхэ пшоигъомэ, ансамблэ цэриохэу «Налмэсым», «Ислыамыем» ильэс зэфэшхъафхэм Ioф ашызышIагъехэм уяучыныр нахь тэрээ.

Адыгэ Республиком и Къэралыгьо академическе къешъокло ансамблэ «Налмэсым» ильэс 18 Аскэр хэтыгь. Оркестрэм ипчиноау лэпкэ искусствэм фэлэжъагь. Культурэм щызэлъашIээрэ пшынаоу, композиторэу, лэпкэ музыкальнэ Iэмэ-псымэхэр зышыре Лъэцэрыкъо Кимэ игъусэу оркестрэм Ioф щызэдашлагь.

А ильэсхэр А. Гъонэжыкъом щыгъупшэхэрэп. Хэгъэгум ишъольтихэм концертхэр къащатыз, лэпкэ искусствэм нахь пышаагь хуугь.

Адыгэ ордышъохэр гум къиукъицтагъях. Мэкъамэхэр зээзъафхэ сшоигъою тхъапэр къасштэцтагъ, — игупшихэм тащегъэтуаз Гъонэжыкъо Аскэр. — Аш фэдэ уахтэм къыбогт цыфым мэхъэнэ ин и.

А. Гъонэжыкъом апэу улчэжъигъу ышыгъэхэм Лъэцэрыкъо Кимэ ашыц. Адыгэ ордышъохэр оркестрэм пае зеригъафхэу зеублэм, ишэнгъэ къыхыщтыр нахь зидишэжь хуугь. Лъэпкэ

ордышъоу «Губгъом ис тхъаркъохэм» язэгъэфэн уахтэу тиргъекодагъэр бэл. Ордышъо макъеу ыгу «щычэрэгъухэрэм» тамэ артисты шоигъоу усэхэм альхью фежъагь.

Мырзэ Дзэпщ игушыIехэм атхыгъэ ордхэр Аскэр ыусыхэрэ «Ислыамыем» иконцертхэм ашыуцтагъях. «Си Адигеир» нахь къашигъэштагъ. Адыгэ къалэхэм, пшашъэхэм, тикүшхъэ жэкIэфхэм ядэхагъэ ордым къышигъолтэнэр зэрхъопсагъор Аскэр къылоштагъ.

Композиторым орд хъуцтусэр зигъотыкэ, чэчым мы-

чьеу къыхэки. ЫнапIехэр зетырилхъагъэхэм, ыгукэ рэххатырэп. Быныр ымыгъэгумэкIеу къызышцклошы, тхъалэмэр къэлэмымрэ къештэх. «Къаклоба, къаклоба, сүуажэ» зыфиорэ орэдьыр Адыгэ Республиком имызакъо, Къэбэртэе-Бэлькъарым къышалоу зызэхэтэхым, Аскэр музыкальнэ искусствэм куу зэрэхуцощтыр пшэнэу щытыгь.

— Сэ Налщык сыйцэпсэу, — къелуват Адыгэ Республиком, Къэбэртэе-Бэлькъарым язаслуженнэ артисткэу Тхъэгъэльдик Светланэ.

— «Къаклоба, къаклоба, сүуажэ» зыфиорэр сиконцертхэм сидигуу ахэсэгъахь. Мэкъамэр дахэ, гүшIехэм узыфащ.

Израиль зэкIом

Адыгэ Республиком икъихи апэу концерт Израиль къыщызытыгъэхэр Адыгэим инароднэ артистхэу, Абхазым изаслуженнэ артистхэу Нэхэе Тэмарэрэ Гъонэжыкъо Аскэррэ. Тильепкъэгъэхэм пчыхъэзэхахьэр мэфэк шыпкъэм фагъэдагь. Адыгэ джэгушхокэ ар ахуыгь.

Аскэр ныбджэгъукIехэр Израиль щырилхэу мэпсэу. Гъыш Толол къыльэкло, пшынэ зэтэгэ-псыхъагъэр шуухафтын къыфишыгь.

А. Гъонэжыкъомрэ ТI. Гъышымрэ зэгъусэхэу пшынитуукэ адагэ ордхэр къырагъаюхэу зызэхсэхым, лэпкэ искусствэм ибаинигъе нахь къиспкырыхъагь. «Зэфаклор», «Уджыр», нэмыххэм дахэу агъэжынчыгъэх.

Адыгэ культурэм и Дунэе фестивальхэу Мыекъуапэ щыклохэрэм заулэрэ сахэлэжъагь, — къелуват Гъыш Толол. — Лъэшэу сэгушло синьбджэгъу ишуагъэгэ адагэ чыгум сүгукэ нахь пэблагъэ сизэрэхуцгээр.

— «Ислыамыем» сихэтэу адыгэ музыкэм нахь фэшагъэ сыхыгь, — игупшихэм тащегъэгъуазэ А. Гъонэжыкъом. — Художественнэ пащэу, композитор цэриоу Нэхэе Аслын Иэпэгъу къысфэхуузэ, сиорэдхэр артистхэм концертхэм бэрэ къащалоштыгь. Owla, узыпыль Ioф зэрэлтийнцээрэз зыпльэгүкэ огушо.

МэшбашIе Исхакъ, Цуекъо Джэхъфар, Бэрэтерэ Хъамид, нэмыххэм ягушыIехэм атхыгъэ ордхэр Аскэр ыусыгъях. Бэгъ Нурбий Тэйхъаблэ ехыилгээ усуу икъэлэмьпэ къычIекIыгъэр орэд дахэ хуугь.

Композиторым Ioф зыдишIэрэ усаклом имэхьани цыкълон. Хъакъунэ Заремэрэ А. Гъонэжыкъомрэ зэдаусыгъэхэр пэсэрэ лэпкэ ордхэм афагъадэх. «Тызэхэгъы», «Сыд силажьэр?», фэшхъафхэри гумрэ псэмрэ яордых.

— Синаасып къыхы, Гъонэжыкъо Аскэр Ioф дээшигъагь, — къелуват Хъакъунэ Заремэ. — ГүшIем макъеу хэтыр псынкIуу къыгурэо, зэхехы, ордышъом щыг ёшы.

— Гъонэжыкъо Аскэр иорэдхэр къаслохэ зыхъукэ, лэпкээу сизыщыцыр, сиадыгабзэ ибаинигъэ, ордым къуачIеу илэр сүгукэ зэхэсэхых, — тизэдэгүүшIэгъу къыхэлажьэ Урысыем изаслуженнэ артисткэу, Адыгэим инароднэ артисткэу Хъокю Сусанэ.

— Искусствэхэмкэ республике колледжыр къесуухыгъэу пшынаоу «Ислыамыем» сизаштэм, сиришихъум фэдэу къыздэгүүшIэштагъ, ишоигъэхо къисигъигъ, Аскэр сүфэрэз, — къытиуагь Адыгэ Республиком инароднэ артисткэу Лъэцэр Светланэ.

Гъонэжыкъо Аскэр унэгъо дахэ и. Ишхъэгъусэу Розэрэ ежыррэ шьэуиту зэдапуугь. Русльани, Ринати пытэу алье туюуцагъэх, унагъохэр ялэх.

Аскэр, непэ уимэфэк маф. Гуфэбэнигъэ къынфытилэу тыпфэгушло. МэшбашIу Нэдждэт, Болэкъо Аслын, Къумыкъу Шамсудин, Едыдк Мэмэт, Нэхэе Тэмарэрэ, Хъакъунэ Заремэ, нэмыххэри шоу щылэр къыбдэхуунэу, бэгъашIэ ухуунэу гэзетымкIи къынфэлъох. Опсэу, Аскэр.

ЕМТЫЛЬ Нурбий.

Зэхэзыщагъэр
ыкИи къыдзы-
гъэкIырэр:
Адыгэ Республиком
лъэпкэ ИофхэмкIэ,
ИэкIыб къэралхэм ашы-
пэсурэ тильэпкъэ-
гъухэм адиряIэ зэпхы-
ныгъэхэмкIэ ыкИи
къэбар жыгъэм
иамалхэмкIэ и Комитет
Адрессыр:
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдэ-
шыГэр:
385000,
кт. Мыекъуапэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79,

Редакцием авторхэм
къаIихырэр А4-кIэ
заджэхэрэ тхъапхэу
зипчагъэкIэ 5-м
емыххуэрэр ары. Са-
тырхэм азыфагу 1,5-рэ
дэлъэу, шрифттыр
12-м нахь цыкIунэу
щытэп. Мы шапхъэ-
хэм адимыштэрэ
тхыгъэхэр редакцием
зэкIегъэкIожых.

E-mail: adygoevoice@
mail.ru

Зыщаушихъятыгъэр:
Урысые Федерацием
хэутийн ИофхэмкIэ, теле-
радиокъэтын-
хэмкIэ ыкИи зэлъы-
ИэсэкIэ амалхэмкIэ
и Министерстве
и Темир-Кавказ
ЧыпIэ гъэоры-
шапI, зэраушыхъятыгъэ
номерыр

ПИ №ТУ23-00916

Зыщаушихъятыр
ООО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кт. Мыекъуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIемкIи
пчагъэр
4300
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 157

Хэутийн узцы-
кIэтхэнэу щыт уахтэр
Сыхытэр
18.00

Зыщаушихъятыр
уахтэр
Сыхытэр
18.00

Редактор
шхъаIэр
Дэрбэ Т. И.

Редактор шхъаIэм
игуадзэр
Мэшлэкъо
С. А.

ПшъэдэкIыж
зыхырэ секретарыр
ЖакIемыкъо
А. З.

